

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра гуманітарних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Вступ до правових досліджень»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (право)

Суми 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 р. №8

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 08.07.2024 р. №8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Протокол від 27.06.2024 р. №22

Розробник:

1. Професор кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії ХНУВС, канд.
іст. наук, ст. наук. співр. Надія ДЕМИДЕНКО

Рецензенти:

1. Професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Харківського
національного університету внутрішніх справ, доктор філософських наук,
професор Олександр ТЯГЛЮ

2. Доцент кафедри державно-правових дисциплін та українознавства
Сумського національного аграрного університету, канд. іст. наук, доцент
Людмила РОЖКОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем - 10	081 Право Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс _____ 1 _____ (номер) Семестр _____ 1 _____ (номер) Види контролю: залік (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – 20; (години) Семінарські заняття – 20 (години) Практичні заняття (години) Лабораторні заняття – _____; (години) Самостійна робота – 50; (години)		Лекції – 6; (години) Семінарські заняття – 8 (години) Практичні заняття – _____; (години) Лабораторні заняття – _____; (години) Самостійна робота – 76; (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Вступ до правових досліджень» є ознайомлення з основами організації наукових досліджень, отримання майбутніми фахівцями з правознавства глибоких знань з проблем методології та організації юридичних досліджень для їх подальшого застосування в їх практичній діяльності.

2.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Вступ до правових досліджень» є :

- поновити і систематизувати здобуті раніше знання та вміння з методології наукового пізнання;
- розширити інформаційну базу щодо основ індивідуальної пізнавальної активності як на свідомому, так і підсвідомому рівні;
- розширити інформаційну базу щодо методів організації колективної пізнавальної активності;
- надати знання і сформувати практичні вміння наукової комунікації у процесі організації та виконання дослідження.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

○ **знати:** систему основних методів наукового пізнання (універсальних, загальнонаукових, конкретно-наукових); основні відомості щодо ролі наукової комунікації та різних жанрів письмових наукових повідомлень; основні відомості щодо організації наукових досліджень.

○ **вміти:** правильно обирати і ефективно застосовувати сучасні методи наукового дослідження у галузі правознавства; здійснювати наукову комунікацію, зокрема через наукові повідомлення відповідних жанрів; на базовому рівні організовувати наукове дослідження у галузі правознавства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність, загальні компетентності (ЗК)	<p>Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК-2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями</p> <p>ЗК-13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
---	--

Спеціальні компетентності (СК)	<p>СК-1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.</p> <p>СК-2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.</p> <p>СК-10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p> <p>СК-11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК-12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК-13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.</p>
---------------------------------------	--

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття науки, історичні етапи становлення науки, її нормативне регулювання.

Поняття науки і наукового пізнання, окремого дослідження. Відмінність наукового пізнання від життєвого та релігійного. Системність наукового знання та засоби її організації. Наука як особлива форма людської діяльності. Функції науки.

Наукова діяльність та глобалізація науки. Структура і класифікація науки.. Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні. Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні.

Тема 2. Становлення та розвиток юридичної науки в Україні.

Еволюція змісту та завдання вищої освіти на юридичних факультетах університетів у XIX столітті відповідно до університетських статутів 1804, 1835 та 1863 років. Різниця між поняттями юридичної та правової освіти. Розвиток юридичної освіти на території сучасної України у Львівському (1661 р.) та Харківському (1804) університетах. Основні етапи розвитку юридичної освіти у XIX та XX ст.

Тема 3. Методологічні засади наукових досліджень.

Об'єкт та предмет наукового дослідження, їх класифікація. Методика дослідження. Методологія. Процес наукового дослідження та його стадії. Методи дослідження та їх класифікація. Загально-філософський метод. Загальнонаукові методи (теоретичний, емпіричний).

Організація наукових досліджень. Організаційний етап. Дослідницький етап. Етап узагальнення, апробації, реалізації.

Тема 4. Методика виконання наукових досліджень. Дотримання принципів академічної доброчесності.

Поняття та класифікація методів дослідження. Загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукції, аналогія, моделювання, абстрагування, конкретизація, системний аналіз.

Методи теоретичних досліджень. Критерії вибору методології дослідження. Конкретно-наукові (емпіричні) методи дослідження. Процедури у наукових дослідженнях. Основні види соціологічних досліджень: розвідувальне, описове, аналітичне. Форми проведення анкетування: очне, заочне, індивідуальне, групове, масове, опосередковане, спеціалізоване.

Підходи та критерії вибору методів в правових дослідженнях.

Тема 5. Наукова організація дослідного процесу.

Поняття наукової організації праці (НОП).

Основи наукової організації дослідного процесу. Принципи організації праці у науковій діяльності.

Науково-дослідний процес. Основні принципи організації науково-дослідного процесу.

Особливості творчої праці у дослідницькій діяльності. Роль особистості вченого в науці. Способи організації індивідуальної творчої активності та сприяння їй. Організація колективної творчості. Метод мозкового штурму.

Планування і раціональна організація праці науковця.

Тема 6. Організація науково-дослідної роботи закладі вищої освіти.

Суб'єкти наукової роботи і діяльності у вищому навчальному закладі. Організація вузівської науки. Види і форми науково-дослідної роботи.

Система управління науково-дослідною роботою.

Поняття, особливості, цілі та завдання науково-дослідної роботи.

Самостійна науково-дослідна робота. Науково-дослідна робота під науковим керівництвом.

Комплексно-цільова програма науково-дослідної роботи. Оперативне планування науково-дослідної роботи.

Тема 7 . Методика підготовки і оформлення наукових робіт.

Поняття, загальна характеристика і вимоги до рефератів, курсових та дипломних робіт. Основні етапи підготовки курсових та дипломних робіт. Структура науково-дослідної роботи. Визначення об'єкта й предмета дослідження, вибір теми. Обґрунтування актуальності обраної теми. Постановка мети й конкретних завдань дослідження.

Вибір методу (методики) проведення дослідження. Опис процесу дослідження. Обговорення результатів дослідження.

Формулювання висновків й оцінка отриманих результатів. Технічне оформлення курсових та дипломних робіт. Підготовка до захисту та захист курсової, дипломної, магістерської роботи.: поняття та її підготовка.

Доповідь про науково-дослідну роботу. Підготовка доповіді та тез доповіді про виконану науково-дослідну роботу.

Підготовка наукових матеріалів до друку.

Тема 8 .Інформаційне забезпечення наукової роботи

Класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Основні види інформації. Правова інформація. Інформаційне забезпечення. Професійно - інформаційна комунікація. Пізнавальність інформації. Зміст інформаційного забезпечення.

Методи пошуку і збору наукової інформації. Аналіз та інтерпретація інформації.

Організація роботи з науковою літературою. Форми обміну науковою інформацією.

Національна система науково-технічної інформації. Закон України «Про інформацію». Науково-інформаційна діяльність. Інформаційні ресурси НТІ, довідково-інформаційний фонд, довідково-пошуковий апарат. Інформаційні ресурси спільного користування.

Документ: первинний, вторинний. Режим доступу до інформації. Право власності на інформацію.

Тема 9. Комп'ютерні технології у наукових дослідженнях.

Поняття автоматизованої системи обробки інформації. Сучасні комп'ютерні технології та Інтернет в юридичних дослідженнях.

Інформаційно-пошукові системи (ІСП). Інформаційно-довідкові системи (ІДС). Інформаційно-управляючі, або управлінські системи.

Властивості інформації і системи обробки; доступність інформації, цілісність інформації, конфіденційність інформації.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1.Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Поняття науки , історичні етапи становлення науки, її нормативне регулювання	10	2	2	-	-	6	
Тема № 2. Становлення та розвиток юридичної науки в Україні.	10	2	2	-	-	6	
Тема № 3. Методологічні засади наукових досліджень.	10	2	2	-	-	6	
Тема № 4. Методика виконання наукових досліджень. Дотримання принципу академічної доброчесності.	10	2	2	-	-	6	
Тема № 5. Наукова організація дослідного процесу.	10	2	2	-	-	6	
Тема №6 Організація науково-дослідної роботи у закладі вищої освіти.	10	2	2	-	-	6	
Тема №7 Методика підготовки і оформлення наукових робіт.	10	4	4	-	-	2	
Тема №8 Інформаційне забезпечення наукової роботи.	10	2	2	-	-	6	
Тема №9 Комп'ютерні технології у наукових дослідженнях.	10	2	2	-	-	6	
Всього за семестр №1	90	20	20			50	залік

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Поняття науки , історичні етапи становлення науки, її нормативне регулювання	10	-	-	-	-	10	
Тема № 2. Становлення та розвиток юридичної науки в Україні.	10	2	-	-	-	8	
Тема № 3. Методологічні засади наукових досліджень.	10		2	-	-	8	
Тема № 4. Методика виконання наукових досліджень. Дотримання принципу академічної доброчесності.	10	2	2	-	-	6	
Тема № 5. Наукова організація дослідного процесу.	10			-	-	10	
Тема №6 Організація науково-дослідної роботи у закладі вищої освіти	10		2	-	-	8	
Тема №7 Методика підготовки і оформлення наукових робіт	10	2	2	-	-	6	
Тема №8 Інформаційне забезпечення наукової роботи.	10			-	-	10	
Тема №9 Комп’ютерні технології у наукових дослідженнях.	10			-	-	10	
Всього за семестр №1	90	6	8			76	
							залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента, слухача	Література
Тема № 1. Поняття науки, історичні етапи становлення науки, її нормативне регулювання	2, с.23-103; 3, с.12-18,
<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення змісту науки залежно від ролей, які вона виконує в суспільстві. 2. Перелічіть основні функції науки. Яка з них, на Вашу думку, є головною? Визначте об'єкт науки. 3. Запишіть у конспект законодавчо-нормативні акти, що регулюють наукову діяльність в Україні 	

Тема № 2. Становлення та розвиток юридичної науки в Україні		
1. Складіть таблицю, вказавши назву рік та місце заснування перших університетів в Україні. 2. Назвіть перших українських науковців-юристів. 3. Розкрийте різницю між поняттями «правова освіта» та «юридична освіта».		10, с.1-76 27, с.3-23 32, с. 2-32
Тема № 3. Методологічні засади наукових досліджень.		
1. Дайте характеристику об'єкта та предмета наукового дослідження; як співвідносяться між собою ці поняття? 2. Розкрийте склад загальних методів досліджень. 3. Охарактеризуйте етап узагальнення, апробації і реалізації результатів дослідження.		2, с. 28-40 7, с. 25-66
Тема № 4. Методика виконання наукових досліджень.		2, с.43-56; 3, с.31-49,
1. Висвітліть класифікацію конкретно-наукових (емпіричних) методів дослідження та їх методичні прийоми. 2. Розкрийте зміст розрахунково-аналітичних методичних прийомів і процедур та застосування їх у наукових дослідженнях. 3. Опишіть умову при якій гіпотеза перетворюється на наукову теорію.		
Тема № 5. Наукова організація дослідного процесу.		
1. Дайте характеристику основних рис наукової діяльності. 2. Охарактеризуйте основні принципи організації науково-дослідного процесу. 3. Запишіть у конспект основні етапи розробки і впровадження планів наукової організації праці у дослідницькій діяльності.		2, с. 165-178; 5, с. 1-189
Тема №6. Організація науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі		
1. Надайте характеристику комплексно-цільовій програмі науково-дослідної діяльності закладу освіти. 2. Охарактеризуйте процес індивідуального планування науково-дослідної діяльності студента форми науково-дослідної. 3. Опишіть функціональні обов'язки учасників науково-дослідної роботи вищого освітнього закладу.		1, с. 1-54
Тема №7. Методика підготовки наукових робіт		
1. Дайте характеристику основним елементам дослідження, які мають міститись у курсовій, дипломній роботі. 2. Перелічіть питання, які треба висвітлити в доповіді на захисті курсової, дипломної роботи? 3. Складіть коротку характеристику магістерської роботи. Чим вона відрізняється від дипломної роботи, кандидатської дисертації?		1, с.1-250; 35, с. 1-96

	Тема №8. Інформаційне забезпечення наукової роботи.	
	1. Визначте, чим відрізняються первинні документи від вторинних. 2. На які етапи доцільно поділити процес роботи з науковою літературою? 3. Перелічіть основні правила, яких треба дотримуватись при цитуванні літератури.	2, с. 64-65; 3, с. 93-104; 33, с.1-96
	Тема №9 Комп'ютерні технології у наукових дослідженнях.	
	1. Охарактеризуйте поняття автоматичної системи обробки інформації. 2. Запишіть у конспект, які типи АС розрізняють залежно від мети функціонування та завдань, які покладені на АС на етапах збору та змістової обробки даних. 3. Визначте 4 етапи, на які поділяється процес моделювання?	7, с.46-183

5. Індивідуальні завдання

5.1.1.Теми рефератів (реферативних повідомлень)

1. Започаткування юридичної освіти на теренах України
2. Наукові дослідження: поняття, види та форми організації
3. Джерела інформації для наукових досліджень
4. Підготовка наукових юридичних кадрів
5. Структура наукової бібліотеки. Довідковий апарат бібліотеки
6. Перспективний план дослідження
7. Форми та методи роботи з книгою
8. Архітектоніка наукової роботи (анотація, вступ, теоретична та практична частини, розрахунок ефективності, висновки) тощо.
9. Раціональна організація праці дослідника.
10. Узагальнення, відбір та обробка інформації
11. Архітектоніка наукової статті (анотація, вступ, теоретична та практична частини, розрахунок ефективності, висновки)
12. Наукові напрямки досліджень у правових науках
13. Об'єкти правових досліджень та їх класифікація.
14. Гіпотеза та її доказ
15. Вибір теми наукового дослідження: фактори, прийоми, засоби
16. Загальнонаукові методи юридичного дослідження
17. Обробка наукової інформації
18. Критерії вибору і обґрунтування теми наукового дослідження
19. Задачі і методи теоретичного дослідження
20. Науковий експеримент: ціль, задачі, методика проведення.
21. Алгоритм та стадії науково-дослідного процесу дослідження

6. Методи навчання

Для кращого засвоєння навчальної дисципліни рекомендується використовувати систему методів, яка передбачають поєднання лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. При читання лекцій використовувати проблемний метод, який мобілізує увагу і підвищує зацікавленість студентів.

Семінарські заняття мають на меті закріпити одержані на лекціях та під час самостійної підготовки знання. Це досягається через контроль засвоєння теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань, підсумкових рефератів (найкращі з них можуть бути заслухані та обговорені на останньому семінарському занятті). Робота на семінарських заняттях також передбачає виконання тестів.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль (залік)

1. Поняття науки та її нормативне регулювання. Поняття та ознаки юридичної науки.
2. Становлення юридичної науки в Україні. Сучасний стан юридичної науки в Україні. Наукові школи в юриспруденції в Україні
3. Юридична наука та її роль у розвитку суспільних відносин.
4. Нормативні акти, що складають основу правового регулювання наукової діяльності в Україні.
5. Нормативні акти, що складають основу правового регулювання наукової діяльності в ЄС
6. Питання методології права в роботах українських вчених-правників (історичний та сучасний аспект)
7. Співвідношення понять «правознавство», «юриспруденція», «правова наука».
8. Поняття наукової діяльності. Поняття та ознаки наукових досліджень
9. Класифікація наукових досліджень
10. Основні форми науково-дослідної роботи
11. Поняття та класифікація методів дослідження
12. Методичні прийоми (спостереження, експеримент)
13. Визначення понять «теорія», «наукова ідея», методологія», «гіпотеза, «експеримент».
14. Основні рівні наукового пізнання (емпіричний та теоретичний).
15. Соціологічні методи та засоби пізнання.
16. Основні види документів, їх характеристика.
17. Поняття про довідково-інформаційний фонд.
18. Методи пізнання емпіричних завдань
19. Поняття про гіпотези та їх роль в розвитку науки
20. Дати визначення поняттям «аналіз», «синтез», «індукція», «дедукція».
21. Дати визначення поняттям «моделювання», «конкретизація», «системний аналіз».

22. Класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень
23. Види, джерела інформації та режим доступу до неї.
24. Основи наукової організації дослідного процесу.
25. Інтелектуальна власність та особливості її використані за кордоном.
26. Університет як суб'єкт наукової діяльності
27. Сутність наукового пізнання
28. Методологія в структурі наукового пізнання
29. Співвідношення методології, філософії, логіки та теорії пізнання
30. Поняття методу наукового пізнання
31. Поняття методики наукового дослідження
32. Співвідношення понять методу наукового пізнання, наукового методу та методики наукового дослідження
33. Характеристика загальнонаукових методів
34. Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Застосування системного підходу та системного аналізу в юридичному дослідженні
35. Поняття методів емпіричної обробки інформації
36. Поняття методу спостереження
37. Експеримент як метод емпіричної обробки інформації
38. Поняття методу порівняння
39. Поняття методу виміру
40. Поняття методів теоретичної обробки інформації
41. Загально логічні методи наукового дослідження
42. Теоретичні методи пізнання
43. Поняття історичного методу наукового дослідження
44. Поняття логічного методу наукового дослідження
45. Особливості застосування соціологічного методу дослідження
46. Організація творчої діяльності дослідника
47. Загальна схема здійснення наукового дослідження
48. Структура наукового дослідження
49. Поняття актуальності дослідження
50. Мета та завдання дослідження
51. Предмет та об'єкт дослідження. Новизна дослідження
52. Прикладний характер дослідження. Наукові висновки та пропозиції автора дослідження.
53. Види студентських науково-дослідних робіт. Правила оформлення науково-дослідних робіт.
54. Порядок затвердження теми курсової та магістерської роботи. Порядок роботи з літературою, нормативними актами та матеріалами архівів.
55. Порядок захисту курсової та магістерської роботи
56. Сучасні комп'ютерні технології та Інтернет в юридичних дослідженнях.
57. Інформаційно-пошукові системи (ІСП). Інформаційно-довідкові системи (ІДС). Інформаційно-управляючі, або управлінські системи.
58. Опрацювання наукової інформації

59. Вимоги до структури наукових статей

60. Вимоги до виступів за темою наукового дослідження

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок курсантом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Курсант (студент, слухач), який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр

перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр}}{2} + \frac{\text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) / 2 \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність курсантів (студентів, слухачів) на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо курсант (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності курсантів (студентів, слухачів), становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Курсант (студент, слухач), який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Курсантам (студентам, слухачам), які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Курсанти (студенти, слухачі), які не ліквідували академічну заборгованість у

встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\frac{\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни}}{\text{Підсумкові бали за поточний семестр}} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання результатів роботи здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*роботу на семінарських, практичних, лабораторних й інших аудиторних заняттях, виконання самостійних навчальних та індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Модульний контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання	Отримати за модульний контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	А	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	В	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками
80-84			
75-79		С	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками
70 – 74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками
65 – 69			
60 – 64		Е	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40 – 59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21 – 40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література:

Основна

1. Зацерковний В. І. Тішасєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2017. 236с.
URL: https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf
2. Байлов А.В., Литвин О.М., Чумак В.В. Науково-дослідницька діяльність студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів та докторантів: довідник молодого вченого / за заг. ред. О.М.Головка. Харків: ХНУВС : Тім Пабліш Груп, 2016. 363 с.
3. Данильян О.Г., Дзьобань. О.П., Організація та методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків :Право, 2017. 446 с
URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_2032_60626625.pdf
4. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2011. 224с.
URL: https://www.youtube.com/watch?v=_DXc_KyXdiU&t=9s

Додаткова

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень. Навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf
2. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
URL: http://libnet.com/book/118_Metodika_ta_organizaciya_naykovih_doslidjen.html
3. Каламбет С.В., Іванов Ю.В., Півняк Ю.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. Дні-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2017/10/3-1.pdf>
4. Демиденко Н.М. Розвиток середньої освіти на сумських землях у другій половині XIX – поч. XX століття. *Сіверщина в історії України*: збірник наукових праць. Вип. Центр пам'яткознавства Національної академії наук України, Національний заповідник «Глухів». Глухів - Київ. 2020. С. 238-243.
URL: http://nz-hlukhiv.com.ua/wp-content/uploads/sivershuna/sivershuna_2020.pdf
5. Демиденко Н. М. Деякі аспекти започаткування і становлення юридичної освіти та науки на українських теренах (початок XIX ст.) *Правова наука і державотворення в Україні в контексті інтеграційних процесів*: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2023 року, м. Суми) / Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ. Суми: СФ ХНУВС, С.205-207.
URL: https://sumy.univd.edu.ua/files/conference/kafjur_05_06_2023.pdf

Нормативно-правові акти:

1. Про наукову і науково-технічну діяльність: закон України від 26.11.2015р. № 848-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016, № 3, ст.25. URL: [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text)
2. Про Національний фонд досліджень України : постанова Кабінету Міністрів України від 4 липня 2018 р. № 528 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/528-2018-%D0%BF#n216>

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України.
URL: <http://www.president.gov.ua/>
2. Верховна Рада України. [сайт].
URL: <http://www.rada.kiev.ua>
3. Кабінет Міністрів України. [сайт].
URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки України. [сайт].
URL: <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.ua
5. Державна служба статистики України. [сайт].
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Інтернаука; видавничий дім. [сайт].
URL: <https://www.inter-nauka.com/ua/poleznaya-informatsiya/doi/>
7. Ліга: закон. [сайт].
URL: <https://ligazakon.net/>
8. Національна парламентська бібліотека України.
URL: <http://www.nplu.org/>